

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně **PhDr. L. W.**, zastoupené JUDr. Danielem Weinholdem, Ph.D., advokátem se sídlem Praha 1, Na Florenci 2116/15, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 1292/25, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 25. 8. 2023, č. j. 59 Ad 1/2023 - 115,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II. Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobou proti nezákonnému zásahu se žalobkyně u Krajského soudu v Praze domáhala, aby krajský soud určil nezákonnost požadavku žalované na předložení potvrzení banky, která vede běžný účet žalobkyně, znějící: „Na základě žádosti majitele účtu a s jeho souhlasem potvrzujeme, že shora uvedené údaje týkající se identifikace jeho účtu jsou, ke dni vydání tohoto potvrzení, správné. Dále potvrzujeme, že podmínky pro vedení tohoto účtu jsou stanoveny tak, že z něj mohou být zúčtovány a České správě sociálního zabezpečení vráceny splátky důchodu, na které nárok, z důvodu úmrtí jeho majitele, zanikl“, a aby žalované zakázal požadovat po žalobkyni předložení tohoto potvrzení; *in eventum* se žalobkyně domáhala

vydání rozsudku deklarujícího nezákonnost požadavku žalované na předložení potvrzení banky uvedeného znění. Krajský soud v záhlaví specifikovaným rozsudkem žalobu žalobkyně zamítl.

[2] Krajský soud nejprve uvedl podstatné skutečnosti, vyplývající ze správního spisu. Žalobkyni byla do pěstounské péče svěřena nezletilá N. K., narozená dne X (dále jen „nezletilá“). Nezletilý byl přiznán sirotčí důchod rozhodnutím žalované dne 18. 10. 2017, č. j. X, který jí byl vyplácen bezhotovostním převodem na účet otce 10. dne v měsíci; v poučení o výplatě důchodového pojištění bylo mj. konstatováno, že se dávky důchodového pojištění vyplácejí dopředu. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně (dále jen „okresní soud“) ze dne 26. 8. 2022, sp. zn. O P 62/2022 (vykonatelným dnem vyhlášení a pravomocným ke dni 22. 10. 2022), byla nezletilá svěřena do pěstounské péče žalobkyně. Rozhodnutím Městského úřadu Černošice (dále jen „městský úřad“) ze dne 28. 12. 2022, č. j. MUCE 276668/2022 OSP (pravomocné ke dni 25. 1. 2023) byla žalobkyně ustanovena zvláštní příjemkyní sirotčího důchodu náležejícího nezletilé (dále jen „rozhodnutí o zvláštním příjemci“). Přípisem ze dne 2. 1. 2023 sdělila žalovaná žalobkyni, že výplatu důchodu lze realizovat buď v hotovosti prostřednictvím České pošty, anebo bezhotovostně na účet žalobkyně, s tím, že žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet je třeba uplatnit na základě vyplněné a bankou potvrzené žádosti (tiskopis byl přiložen k tomuto sdělení). Dne 7. 1. 2023 žalobkyně podala žádost na přiloženém tiskopise, avšak v části B absentovalo potvrzení banky, které ani po upozornění žalované žalobkyně nedoplnila a setrvala na svém stanovisku, že žádost je kompletní a požadavek na potvrzení bankou nemá oporu v zákoně. Následně žalobkyně podala dne 13. 2. 2023 k Ministerstvu práce a sociálních věcí podnět na opatření proti nečinnosti žalované podle § 80 správního řádu, který byl shledán nedůvodným.

[3] Rozhodnutím žalované ze dne 10. 1. 2023, č. j. X bylo podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 19. 3. 2023 (dále jen „ZDP“) ve věci vdovského důchodu Ing. P. K. (otec nezletilé) a ve věci sirotčích důchodů nezletilé a její sestry rozhodnuto tak, že se ode dne 10. 2. 2023 tyto důchody odnímají, neboť bylo prokázáno, že nezletilá nadále splňuje některou z podmínek nezaopatřenosti (§ 20 odst. 4 ZDP) a byl jí ustanoven zvláštní příjemce dávky; nárok na sirotčí důchod zanikl dnem 31. 8. 2022.

[4] Následně byla nezletilá předběžným opatřením okresního soudu ze dne 16. 2. 2023 předána do péče Dětského domova Praha 9 – Dolní Počernice, kam nastoupila dne 21. 2. 2023. Rozsudkem okresního soudu ze dne 6. 4. 2023 byla pěstounská péče žalobkyně zrušena a byla nařízena ústavní výchova nezletilé v dětském domově na dobu tří let. Dle sdělení okresního soudu byla žalobkyně oprávněna přebírat sirotčí důchod od 26. 7. 2022 do 15. 2. 2023. Dne 19. 4. 2023 podala žalovaná podnět k městskému úřadu na zrušení ustanovení žalobkyně jakožto zvláštní příjemkyně sirotčího důchodu nezletilé. Téhož dne žalovaná sdělila žalobkyni, že výplata sirotčího důchodu k jejím rukám zřízena nebude, protože byla nezletilá předána do dětského domova a pěstounská péče byla zrušena.

[5] Krajský soud následně dospěl k závěru, že žalobkyně je aktivně procesně legitimovaná k podání žaloby proti nezákonnému zásahu. Dále konstatoval, že o žádosti o výplatu důchodu na bankovní účet podle § 64 odst. 2 ZDP se nevede žádné správní řízení

pokračování

podle § 9 správního řádu. Zákon nepředpokládá, že by se o žádosti dle § 64 odst. 2 ZDP vydával jakýkoli výsledný akt (rozhodnutí) ani žadateli nedává možnost podat proti případnému „rozhodnutí“ jakýkoli opravný prostředek. Je-li žádosti vyhověno, je prováděna výplata důchodu bezhotovostně, v opačném případě je výplata prováděna nadále v hotovosti. V projednávané věci proto nebylo možné podat žalobu proti rozhodnutí dle § 65 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Rovněž nebylo možné podat žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu podle § 79 a násl. s. ř. s., jelikož správní orgán neměl povinnost vydat rozhodnutí ve smyslu § 65 s. ř. s.

[6] Dále se krajský soud zabýval otázkou, zda je projednávaná žaloba zápůřčí, tedy zda směřuje proti zásahu, který dosud nebyl ukončen, či deklaratorní, tj. zda směřuje proti zásahu, který již ukončen byl. Jelikož v průběhu soudního řízení došlo ke změně skutkových okolností, krajský soud vyzval žalobkyni, aby upřesnila žalobu a umožnil ji reagovat na změnu skutkových okolností; zároveň jí sdělil, že v žalobě definovaný zásah již netrvá ani nehrozí jeho opakování, neboť žalovaná nemá v úmyslu důchod k rukám žalobkyně vyplácet a ani po žalobkyni již nepožaduje doložení potvrzení banky. Žalobkyně byla dále poučena o možnosti svou žalobu změnit. V reakci na výzvu soudu žalobkyně sdělila, že na původní žalobě trvá. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobkyně primárně uplatnila zápůřčí žalobu (přičemž je i nadále přesvědčena o trvání zásahu) a až eventuálně požadovala deklarování nezákonnosti žalovaného zásahu, vycházel krajský soud v souladu s § 87 odst. 1 věta před středníkem s. ř. s. z právního a skutkového stavu ke dni svého rozhodnutí, neboť nerozhodoval pouze o určení, zda byl zásah skutečně nezákonný, nýbrž také o tvrzeném trvajícím zásahu. Odmítl proto názor žalobkyně, že skutečnosti nastalé po podání žaloby nejsou pro věc podstatné.

[7] Následně krajský soud přikročil k posouzení důvodnosti zásahové žaloby, tj. zda byly kumulativně splněny následující podmínky: žalobce musí být (1) přímo (2) zkrácen na svých právech (3) nezákonným (4) zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím a (5) byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, přičemž (6) zásah nebo jeho důsledky musí trvat nebo musí hrozit opakování zásahu. Konstatoval, že k zásahu by hypoteticky mohlo dojít, pokud by žalovaná skutečně zatěžovala žalobkyni administrativním požadavkem nemajícím oporu v zákoně a současně by z důvodu nedostatku vyplněného tiskopisu bez opory v zákoně odmítala k rukám žalobkyně důchod vyplácet v jakékoliv formě. Dospěl přitom k závěru, že nebyly splněny podmínky (1), (2), (5) a (6).

[8] Žalobkyně byla rozhodnutím městského úřadu ustanovena zvláštní příjemkyní sirotčího důchodu nezletilé, a to od právní moci tohoto rozhodnutí, tj. od 25. 1. 2023. Žalovaná však ještě před nabytím právní moci výše uvedeného rozhodnutí o zvláštním příjemci vydala dne 10. 1. 2023 rozhodnutí, jímž sirotčí důchod pro nezletilou od 10. 2. 2023 zcela odňala. Krajský soud proto uzavřel, že ke dni 10. 2. 2023 nemohl být sirotčí důchod nezletilé nikomu vyplácen z důvodu jeho odnětí. Jelikož byla žalobkyně ustanovena zvláštním příjemcem sirotčího důchodu až ode dne 25. 1. 2023, pak by výplata sirotčího důchodu k jejím rukám poprvé proběhla až dne 10. 2. 2023 (výplatní den byl stanoven na 10. den v měsíci), avšak od tohoto dne byl důchod již odňat. Krajský soud proto dospěl k závěru, že žalobkyně napadeným zásahem ani v jeho důsledku nemohla být zkrácena na svých právech. Důvod, proč nebyl žalobkyni vyplácen sirotčí důchod, tak nespočíval

v nedoložení potvrzení banky. Tento závěr dokládá také to, že dávka nebyla poukázána ani ve formě hotovosti na poštu.

[9] Dále krajský soud uvedl, že na výše uvedený závěr nemá vliv obsah vyjádření žalované, jelikož soud není vázán konkrétními právními argumenty účastníků, ale jen uplatněnými žalobními body. Relevanci nepřisuzoval ani sdělení okresního soudu ze dne 12. 4. 2023, v němž okresní soud uvedl, že žalobkyně byla oprávněna přebírat sirotčí důchod od 26. 8. 2022 do 15. 2. 2023, jelikož toto sdělení nebralo v potaz, kdy byla žalobkyně ustanovena zvláštním příjemcem dávky a ani kdy došlo k odnětí sirotčího důchodu; okresní soud tak vycházel nesprávně pouze z období, kdy byla žalobkyně pěstounkou nezletilé.

[10] Krajský soud se také zabýval variantou, kdy by odhlédl od odnětí sirotčího důchodu. Ani v takovém případě ovšem neshledal existenci nezákonného zásahu. Nezletilá byla od dne 21. 2. 2023 v péči dětského domova a rozsudkem ze dne 6. 4. 2023 byla pěstounská péče zrušena. Jelikož se sirotčí důchod vyplácí dopředu (§ 116 odst. 1 zákona č. 87/1996 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) byla by první v úvahu přicházející dávka žalobkyni vyplacena v únoru na měsíc březen, kdy nezletilá již nebyla v péči žalobkyně. Pokud by došlo k vyplacení dávky dne 10. 2. 2023 nebo později, žalobkyně by tuto dávku nemohla použít. Postupu žalované, kdy vyčkávala, až bude rozhodnuto o podnětu na zrušení ustanovení žalobkyně zvláštní příjemkyní dávky a bude zvláštním příjemce ustanoven dětský domov, nelze nic vytknout. Krajský soud proto uzavřel, že důvod, proč nedošlo v měsících lednu a únoru 2023 k výplatě sirotčího důchodu žalobkyni, netkví v nedostacích podané žádosti o bezhotovostní výplatu sirotčího důchodu. Napadený zásah ani jeho důsledky žalobkyni na jejích právech přímo nezkrátily.

[11] Rovněž nebyla naplněna ani 6. podmínka, neboť napadený zásah a jeho případné důsledky v době rozhodování soudu netrvaly. Žalovaná tiskopis po žalobkyni nevyžaduje ani výplatu nepodmiňuje potvrzením banky, jelikož se nechystá žalobkyni sirotčí důchod vyplácet. Vzhledem k tomu, že zásah netrvá, z logiky věci se krajský soud nezabýval otázkou jeho (ne)zákonnosti (3. podmínka).

[12] Konečně se krajský soud zabýval důvodností eventuálního petitu, tedy zda je na místě deklarovat nezákonnost zásahu, a to dle skutkového a právního stavu v době tvrzeného zásahu (§ 87 odst. 1 věta za středníkem s. ř. s.). Ani v tomto směru neshledal žalobu důvodnou, jelikož nebyla splněna 1., 2. a 5. podmínka. Žalobkyně nebyla napadeným zásahem ani jeho důsledky přímo zkrácena na svých právech. K nevyplacení sirotčího důchodu došlo z důvodu jeho odnětí, nikoli z důvodu sporu ohledně potvrzení banky. Pro úplnost krajský soud dodal, že i v případě, kdy by žalobkyně spatřovala nezákonný zásah v nevyplacení dávky, byl by postup žalované v souladu s rozhodnutím ze dne 10. 1. 2023 o odnětí sirotčího důchodu.

[13] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů, které podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[14] Stěžovatelka namítá, že krajský soud vycházel z údajného odnětí sirotčího důchodu nezletilé. Stěžovatelka se ale o odnětí sirotčího důchodu dozvěděla až v napadeném

pokračování

rozsudku, toto rozhodnutí ji nebylo doručeno a ani žalovaná jím neargumentovala. Stěžovatelka má tedy za to, že krajský soud vycházel ze skutečností, které ani jedna ze stran nenamítala. Pokud by rozhodnutí o odnětí skutečně existovalo, jednalo by se (i) o rozhodnutí zjevně v rozporu se zákonem, neboť nezletilá byla a je nadále nezaopatřeným dítětem, anebo (ii) učinil krajský soud nesprávné závěry vyplývající z daného rozhodnutí. Stěžovatelka dále v kasační stížnosti upozornila, že svěřením nezletilé do pěstounské péče není okolností, s níž by zákon spojoval zánik nároku na sirotčí důchod. Pokud by rozhodnutí o odnětí mělo takový dopad do sféry žalobkyně, jaký mu přisuzoval krajský soud, měla by být stěžovatelka účastníkem daného řízení a rozhodnutí o odnětí ji mělo být doručeno. Jelikož nebylo rozhodnutí o odnětí doručeno stěžovateli, nenabývalo právní moci a krajský soud z něj proto neměl vycházet v rámci posouzení nezákonnosti zásahu. Stěžovatelka se proto domnívá, že rozhodnutí o odnětí se týkalo pouze otce nezletilé. Z rozsudku dále není zřejmé, zda byl nezletilý pro účely řízení o odnětí dávky ustanoven opatrovník a kdy rozhodnutí o odnětí dávky nabylo právní moci.

[15] Stěžovatelka dále poukázala na § 56 odst. 1 písm. a) ZDP, z něhož vyvodila následující závěry: a) krajský soud pochybil v popisu obsahu rozhodnutí o odnětí, b) nárok na výplatu má osiřelé dítě, c) rozhodnutí o odnětí by mohlo směřovat pouze vůči otci nezletilé, nikoli vůči stěžovateli. Výplata stěžovateli, jakožto zvláštní příjemkyni dávky, tak mohla a měla být realizována. Stěžovatelka k této námitce proto uzavírá, že krajský soud vycházel z nesprávného závěru o odnětí sirotčího důchodu nezletilé ode dne 10. 2. 2023.

[16] Dále podle stěžovatelky krajský soud pochybil tím, že nereflektoval skutečnost, že dávky důchodového pojištění se vyplácejí na tzv. *klouzavý* měsíc, nikoli měsíc kalendářní. Dávky jsou proto vypláceny předem na měsíční období počínaje výplatním dnem, jak plyne i z nálezů Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 47/18. V posuzovaném případě měla být provedena výplata sirotčího důchodu k rukám stěžovatelky dne 10. 2. 2023 a to na období od 10. 2. 2023 do 10. 3. 2023. Nezletilá byla v péči stěžovatelky do 21. 2. 2023, a proto jí měla být dávka vyplacena. Nelze proto souhlasit ani se závěrem krajského soudu, že žalovaná nepochybila, pokud vyčkala, až bude rozhodnuto o podnětu na zrušení ustanovení stěžovatelky jako zvláštního příjemce dávky, neboť důvody ke zrušení nastaly až po výplatním termínu.

[17] Stěžovatelka dále namítá, že se krajský soud odmítl zabývat zákonností postupu žalované vůči stěžovateli tak, jak byl vymezen v petitu žaloby. Namísto toho konstruoval alternativní skutkový stav, který nebyl stěžovateli znám a nebyl tvrzen ani žalovanou. Zejména při posouzení deklaratorního žalobního návrhu měl krajský soud vycházet pouze z postupu žalované, tedy posoudit zákonnost požadavku na bankovní potvrzení. Sám krajský soud dospěl přitom k názoru, že tento požadavek je zásahem ve smyslu § 82 s. ř. s., a proto o něm měl rozhodnout bez ohledu na tvrzené odnětí sirotčího důchodu. Rozhodnutí o odnětí nikterak nevyklučovalo, že došlo k zásahu do práv stěžovatelky, která se nadto s jeho obsahem nemohla seznámit; není proto zřejmé, zda rozhodnutí o odnětí není například nicotné anebo zda je vůbec pravomocné. Příčinnou souvislost mezi tvrzeným zásahem a zkrácením práv stěžovatelky nemůže vylučovat ani to, že k vyplacení dávky vůbec nedošlo, neboť nezákonný zásah spočíval v nevyhovění žádosti stěžovatelky; hypoteticky by vyplacení dávky hotovostně mohlo pouze zmírnit zásah do jejích práv.

Nelze proto uzavřít, že se nejedná o nezákonný zásah, pokud správní orgán případně uskuteční jiný, *více nezákonný zásah*.

[18] Krajský soud měl dále zohlednit souvislost mezi sirotčím důchodem nezletilé a pěstounským příspěvkem „*na úhradu potřeb dítěte*“ dle § 47g odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Sirotčí důchod má *de facto* nahrazovat příspěvek, a proto měl být vyplácen k rukám stěžovatelky. Konečně má stěžovatelka za to, že se jedná o trvalý zásah, neboť dosud nebyl sirotčí důchod poukázán na její bankovní účet, a to ani jeho poměrná část za období do 21. 2. 2023. To, že žalovaná ustoupila od požadavku bankovního potvrzení, vydedukoval pouze krajský soud na základě nově tvrzených skutečností po podání žaloby.

[19] Žalovaná ve svém vyjádření přestřela procesní genezi případu a uvedla, že rozhodnutí městského úřadu o ustanovení zvláštního příjemce dávky nabylo právní moci dne 10. 1. 2023. Splátka sirotčího důchodu byla otci nezletilé zaplacená dne 9. 1. 2023, a proto mohla být k rukám stěžovatelky zaplacená až následující splátka, tedy za období od 10. 2. 2023 do 9. 3. 2023. Žalovaná ovšem obdržela dopis od dětského domova, v němž jí bylo sděleno, že nezletilá dne 21. 2. 2023 nastoupila do tohoto zařízení na základě předběžného opatření okresního soudu. Také okresní soud ve svém sdělení ze dne 12. 4. 2023 konstatoval, že ode dne 16. 2. 2023 (den vydání předběžného opatření) náleží výplata sirotčího důchodu dětskému domovu. Z těchto důvodů žalovaná nepřikročila k zahájení výplaty důchodu k rukám stěžovatelky. Nezletilé byl následně podle § 56 odst. 1 písm. b) ZDP přiznán sirotčí důchod ode dne 10. 2. 2023, a to na základě rozhodnutí žalované ze dne 4. 10. 2023, č. j. X, který ovšem není doposud vyplácen, neboť si dětský domov nepožádal o ustanovení zvláštního příjemce dávky. Žalovaný poukázal rovněž na novelu ZDP týkající se mj. předepsaného tiskopisu žádosti.

[20] V replice stěžovatelka reagovala na novelu ZDP, která dle jejího názoru jen potvrzuje nezákonnost požadavku bankovního potvrzení. K samotné výplatě dávky stěžovatelka zdůrazňuje, že není zřejmé, jaká skutečnost nastala ke dni 10. 2. 2023 a proč ji tedy dávka nebyla k tomuto dni vyplacena. Předběžné opatření bylo vydáno následně, dne 16. 2. 2023 a nezletilá byla do dětského domova umístěna až dne 21. 2. 2023. Stejně tak argumentace žalované, že dne 23. 2. 2023 obdržela žalovaná dopis od dětského domova, nijak neodůvodňuje nevyplacení dávky, k čemuž mělo dojít dne 10. 2. 2023.

[21] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

[22] Kasační stížnost není důvodná.

[23] Nejvyšší správní soud považuje za nutné nejprve vymezit hranice svého přezkumu, neboť kasační stížnost stěžovatelky obsahuje mnoho úvah, jež přesahují rámec projednávané věci. Zejména se jedná o argumentaci ohledně (ne)zaopatřenosti nezletilé a jejího nároku na sirotčí důchod. Krajský soud, vázán žalobním návrhem (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), byl oprávněn zabývat se jen předmětem řízení vymezeným v podané žalobě. Ten byl vymezen tak, aby soud určil, že požadavek žalované na předložení potvrzení banky je nezákonný

pokračování

a aby žalované bylo zakázáno toto potvrzení po stěžovatelce požadovat. Předmětem řízení tak nebyl přezkum rozhodnutí o odnětí sirotčího důchodu nezletilé, posouzení její (ne)zaopatřenosti ani vztah mezi pěstounským příspěvkem a sirotčím důchodem. Krajský soud nebyl k přezkumu těchto závěrů oprávněn, a stejně tak se touto polemikou nemůže blíže zabývat ani kasační soud. Pokud by krajský soud přistoupil k posouzení žalobního bodu extenzivněji (tj. přezkoumával-li by zákonnost rozhodnutí o odnětí), nepřípustně by vykročil z dispozitivní zásady (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 8. 2017, č. j. 3 As 167/2017 - 42; rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Veškerá (věcná) kasační argumentace vedená uvedeným směrem je proto nepřípustná, neboť nejde o polemiku s *ratio decidendi* napadeného rozsudku; Nejvyšší správní soud se jí proto nemohl blíže zabývat (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

[24] Následně Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení namítané nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. K otázce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí se opakovaně vyjadřuje judikatura Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu. Platí, že nepřezkoumatelný rozsudek zpravidla vůbec nenabízí prostor k úvahám o námitkách věcného charakteru, a je tudíž nezbytné jej zrušit. Za nepřezkoumatelné lze označit zejména takové rozhodnutí, v němž soud zcela opomene vypořádat některou z uplatněných žalobních námitek (viz například rozsudky tohoto soudu ze dne 27. 6. 2007, č. j. 3 As 4/2007 - 58, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, či ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 - 74), respektive pokud z jeho odůvodnění není zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, a to zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby (viz rozsudek tohoto soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44). Zároveň ovšem nelze opomenout, že nepřezkoumatelnost rozsudku není závislá na subjektivní představě stěžovatele o tom, jak podrobně by měl být rozsudek odůvodněn. Jedná se totiž o objektivní překážku, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkum napadeného rozhodnutí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2014, č. j. 3 As 60/2014 - 85).

[25] Stěžovatelka v kasační stížnosti k této otázce obecně uvedla, že se krajský soud nezabýval předmětem řízení, tedy otázkou, zda byl požadavek na doložení potvrzení banky zákonný či nikoli. Tak tomu ale není. Krajský soud v napadeném rozsudku konstatoval, že požadavek na doložení potvrzení banky je možné (principiálně) chápat jako zásah, a proto dále zkoumal, zda byly v tomto případě kumulativně naplněny podmínky *nezákonného* zásahu, tedy zda tímto zásahem byla stěžovatelka přímo zkrácena na svých právech a zda byl zaměřen přímo proti ní nebo v jeho důsledku bylo proti ní zasaženo (§ 82 s. ř. s.); dospěl přitom k závěru, že všechny tyto podmínky naplněny nebyly, a proto se o nezákonný zásah nejednalo. Nelze proto souhlasit s tvrzením, že se krajský soud předmětem řízení nezabýval. Napadený rozsudek tedy není nepřezkoumatelný a kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. proto naplněn nebyl.

[26] Nejvyšší správní soud proto přikročil k přezkoumání věcných závěrů krajského soudu [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

[27] Jak již bylo výše uvedeno, stěžovatelka v žalobě vymezila předmět řízení tak, aby byl požadavek žalované na předložení potvrzení banky deklarován jako nezákonný

a aby žalované bylo zakázáno toto potvrzení po stěžovatelce požadovat. Jak bylo již uvedeno, krajský soud v odst. 33 a 42 odůvodnění rozsudku dospěl k závěru, že se o zásah (veřejné moci) jednat může, a proto následně zkoumal, zda se jednalo o zásah *nezákonný*, tedy zda byly naplněny všechny podmínky takového zásahu, plynoucí z § 82 s. ř. s. Konstatoval, že o nezákonný zásah by se mohlo jednat v případě, kdy by žalovaná zatěžovala stěžovatelku administrativním požadavkem nemajícím oporu v zákoně a současně by z důvodů nedostatku vyplněného formuláře odmítala vyplatit sirotčí důchod k rukám stěžovatelky v jakékoli formě. V posuzovaném případě sice došlo k situaci, kdy nebyl sirotčí důchod k rukám stěžovatelky vyplacen, avšak krajský soud konstatoval, že důvodem nebyla neúplná žádost, nýbrž to, že nezletilé byl sirotčí důchod odňat.

[28] Nejvyšší správní soud proto ověřil, zda opravdu došlo k odnětí sirotčího důchodu nezletilé. Z předloženého správního spisu vyplývá, že rozhodnutím ze dne 10. 1. 2023 byl nezletilé sirotčí důchod odňat, a to od 10. 2. 2023 [§ 56 odst. 1 písm. a) ZDP]. Krajský soud proto správně vycházel z rozhodnutí o odnětí sirotčího důchodu, jehož obsah a zákonnost nebyl oprávněn jakkoli zpochybňovat (viz odst. [23] výše). Nad rámec k této problematice Nejvyšší správní soud dodává, že v řízení o odnětí sirotčího důchodu byl stále zákonným zástupcem otec nezletilé, se kterým bylo proto v tomto řízení jednáno (jak je patrné také z doručanky přiložené k rozhodnutí o odnětí důchodu, z níž je zřejmé, že rozhodnutí bylo doručeno otci nezletilé dne 16. 1. 2023); na tom nic nemění ani skutečnost, že byla nezletilá umístěna do pěstounské péče (srov. § 960 odst. 1 občanského zákoníku). Krajský soud proto postupoval správně, pokud na nezletilou v době svého rozhodování nahlížel jako na osobu, již byl sirotčí důchod ke dni 10. 2. 2023 odňat. Nelze proto souhlasit s tvrzením stěžovatelky, že by existovaly nějaké pochybnosti o odnětí sirotčího důchodu; tuto skutečnost má kasační soud za prokázanou.

[29] Na uvedený závěr nemá vliv ani skutečnost, že byl nezletilé sirotčí důchod později opětovně přiznán. Napadený rozsudek byl vydán dne 25. 8. 2023, zatímco nezletilé byl sirotčí důchod opětovně přiznán rozhodnutím ze dne 4. 10. 2023, č. j. X. K opětovnému přiznání sirotčího důchodu došlo tedy až po vydání napadeného rozsudku, a proto na něj nemůže Nejvyšší správní soud brát zřetel (§ 109 odst. 5 s. ř. s.).

[30] Pokud jde o sdělení okresního soudu, z něhož se podává, že od 26. 8. 2022 do 15. 2. 2023 byla stěžovatelka oprávněna přebírat sirotčí důchod, Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že se jedná o nesprávné sdělení, kterým ovšem nebyl správní orgán jakkoli vázán. Stěžovatelka byla ustanovena zvláštní příjemkyní důchodu až nabytím právní moci rozhodnutí městského úřadu, tj. dne 25. 1. 2023. Teprve od tohoto dne byla stěžovatelka oprávněna odebírat sirotčí důchod, avšak jak již bylo výše uvedeno, ten byl nezletilé ode dne 10. 2. 2023 odňat. Stěžovatelce proto nemohl být vyplacen důchod ani za jeden měsíc, jelikož jako první měsíc připadal v úvahu až únor 2023 (od 10. 2. 2023), v této době byl důchod již odňat. Z výše uvedeného je zřejmé, že okresní soud ve svém sdělení nebral v potaz okolnosti, jež v případě nastaly, a to odnětí důchodu a ustanovení zvláštního příjemce dávky. Rovněž je zcela irrelevantní, do kdy byla stěžovatelka ustanovena zvláštním příjemcem dávky, byla-li tato nezletilé odňata.

[31] Stěžovatelce lze přisvědčit potud, že *sdělení žalované k odeprání vyplacení* (jak je nazvala v kasační stížnosti) obsahují (*prima vista*) různorodé informace, proč nebyla dávka

pokračování

k rukám stěžovatelky vyplacena. Nicméně, je zřejmé, že v jednotlivých sděleních správní orgány reagovaly na různé skutečnosti. Ve sdělení ze dne 12. 1. 2023 byla stěžovatelka informována o neúplnosti své žádosti a byla poučena, že pokud nebude doloženo potvrzení banky, nebude jí dávka vyplácena na účet, nikoli však, že jí nebude vyplacena vůbec. Ve sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 21. 2. 2023 byla stěžovatelce sděleno, že žalovaná nebyla v daném případě nečinná a že dokud nebude potvrzení přiloženo, nebude dávka vyplácena bezhotovostně. Ani v jednom sdělení tak nebylo uvedeno, že jí z důvodu nedoložení potvrzení banky dávka nebude vyplácena vůbec. Dále je součástí správního spisu sdělení ze dne 19. 4. 2023, z něhož vyplývá, že výplata sirotčího důchodu nezletilé k rukám stěžovatelky nebyla zřízena z důvodu umístění nezletilé do dětského domova. Nejvyšší správní soud proto nesouhlasí se stěžovatelkou, že by žalovaná v průběhu času uváděla odlišné (ve smyslu nekonzistentní či rozporné) důvody, proč odmítla dávku vyplatit.

[32] Pokud jde o námitky týkající se nesprávně určeného období, na něž se dávka vyplácí, krajský soud v odst. 47 odůvodnění uvedl: „*Protože se sirotčí důchod vyplácí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách (viz § 116 odst. 1 zákona o organizaci sociálního zabezpečení), byla by první v úvahu připadající výplata sirotčího důchodu k rukám žalobkyně dne 10. 2. 2023 vyplácena za měsíc březen 2023, v jehož průběhu však již nezletilá nebyla v péči žalobkyně*“ (podtržení doplněno NSS). Stěžovatelka z citované části vydedukovala, že krajský soud měl na mysli období od 1. 3. 2023 do 31. 3. 2023, avšak takto vymezené období je nesprávné, jelikož sirotčí důchod bývá vyplácen na tzv. *klouzavý měsíc*. Nejvyšší správní soud v tomto ohledu souhlasí se stěžovatelkou, že uvedená část odůvodnění napadeného rozsudku mohla oprávněně vyznít tak, že se krajský soud domníval, že je sirotčí důchod vyplácen skutečně na *kalendářní* měsíc a nikoli na *klouzavý*, jak tomu je právě u důchodů, kdy počátek a konec je dán datem, k němuž je důchod vyplácen (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2013, č. j. 3 Ads 15/2013 - 71, nebo ze dne 22. 10. 2015, č. j. 2 Ads 121/2015 - 49). Nejvyšší správní soud považuje uvedenou formulaci spíše za neobratné vyjádření; i kdyby však krajský soud v této dílčí úvaze skutečně pochybil (tj. nevycházel-li by z toho, že šlo o období od 10. 2. 2023 do 10. 3. 2023), nic by to nezměnilo na tom, že nezletilá měla ke dni zahájení tohoto období odejmut sirotčí důchod, a to byl důvod pro jeho nevyplacení stěžovatelce. Pochybení krajského soudu spočívající v nejasně vymezeném období proto nemá vliv na zákonnost napadeného rozsudku.

[33] Nejvyšší správní soud tedy souhlasí se závěry krajského soudu, že v posuzovaném případě nebyla stěžovatelka žalovaným úkonem správního orgánu (viz odst. [1] výše) přímo zkrácena na svých právech (1. a 2. podmínka). Pokud krajský soud po zjištění, že nebyly naplněny podmínky 1. a 2. již nepřistoupil k posouzení nezákonnosti tohoto zásahu, jedná se o postup zcela logický, neboť v případě nezákonného zásahu musí být podmínky splněny kumulativně. Nebyla-li naplněna byť jediná z podmínek naplňujících pojmové znaky nezákonného zásahu, bylo zcela nadbytečné se dalšími podmínkami zabývat.

[34] Lze tak uzavřít, že krajský soud posoudil veškeré výše nastolené právní otázky v souladu se zákonem; nebyl proto naplněn ani kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[35] Vzhledem k tomu, že z výše uvedených důvodů není kasační stížnost důvodná, Nejvyšší správní soud jí za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. rozsudkem zamítl.

[36] O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšná, právo na náhradu nákladů řízení jí nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka - žalovanou - v jejím případě nebylo zjištěno, že by jí v souvislosti s daným řízením vznikly náklady převyšující jeho běžné administrativní výdaje spojené s jejím procesním postavením. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů řízení nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. prosince 2024

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu